

HASAN CEMAL

Ölümcül kimlikler yerine...

Dört beş yıl önceydi. Türkiye'deki bazı Çeçen korsanlar Karadeniz'de vapur kaçır-mışlar. Gece yarısı haberlerinde televiz-yondan izliyoruz. Gazeteci soruyor:

"Çerkez misiniz?"

"Biz hepimiz Çerkeziz, bütün Kuzey Kafkasya halkları. Abhaz da, Adige de, İnguş da, Çeçen de Çerkez'dir."

Gece vakti annemi arıyorum.

"Benim dedem de Çerkez. Ama nasıl Çerkez?..."

85 yaşındaki annem şaşırıyor:

"Oğlum biz Şapsı'yız!"

Tatmin olmadığımı görünce, topu rahmetli teyzeme atıyor. Gece vakti telefona çıkan teyzem hem meraklanıyor, hem şaşırıyor:

"Vallahi oğlum, bilmem ki! Evde konuşulurdu, 'İbîh' denirdi. Sen en iyisi dayına sor."

Rahmetli dayım o tarihte 90 yaşında. Bir telefon da ona. O da televizyonda Çeçen korsanları izliyor-muş:

"Oğlum, şu dünyanın haline bak! Karadeniz'de olan bi-teni seyrediyor

musun?"

"Evet dayı da, biz neyiz? Dedem Çer-kez ama nasıl Çerkez?"

"Oğlum, deden Kabardey kabilesin-dendi. Kuban Nehri kıyısından gelmişti Kuleli'ye..."

Çerkezlerden konuşuyoruz.

Dayım dikkatli. Sözcüklerini seçiyor.

Çerkezlik değil Türklük davası gütmem-in doğru olduğunu belirtiyor. Ama tele-fonu kaparken şunu da ekliyor:

"Kökler kaybolmaz oğlum!"

* * *

Birkaç yıl önceydi.

Diyarbakır'da bir akşam Liceli bir a-ğanın öyküsünü, evini barkını bırakıp Mersin'e göç etmek zorunda kalan bir Kürt köylüsünün duygularını dinlemiş-tim.

"Dara düştük" der Liceli ağa, "Porta-kal bahçelerine karımızı, kızımı gönder-dik çalışmak için. Yani namustan da ol-duk. Bütün acıları yüreğime bastım. Ama bilir misiniz, bana en çok ne koydu?"

Anlatır:

"Geçenlerde bir sabah vakti küçük oğlan geldi yanıma. Ve bana 'Baba baba!' diye seslendi. 'Babo babo!' demedi. İşte bana en çok bu koydu. Her şeye katlan-dım, ama şimdi tohumum gidiyor."

Bunu anlatan arkadaşım eklemişti:

"Köyden, topraktan koştun mu, ağır ağır Kürtlük de gidiyor. Diyarbakır'da yaşıyorum. Ailemde Türkçe konuşulu-yor. Dinlediğimiz müziğin yüzde 70'i Türkçe... Köylerimizin yüzde 70'i boşal-dı. Çoğunluk Akdeniz'e gitti. İkinci ne-sille birlikte Türkleşirler, kendilerini Kürt hissetseler de..."

Ve demişti ki:

"Tabii Türkleşmen, kendini Kürt ola-rak hissetmeni engellemiyor."

O akşam Diyarbakır'da dayımın sö-zünü anımsamıştım:

"Kökler kaybolmaz oğlum!"

Hangi kökler?

Çünkü bende kökler çok! Dedem Çerkez'di. Anneannem Gürcü. Büyük-babam, Midilli Adası'ndan. Babaannem, Yunan Makedonya'sından, Serez'den...

Ben Türk'üm.

Bu konuda başımdan ilginç bir olay geçmişti.

Yıl 1992.

İstanbul Kafkas Kültür Derneği'nde bir konferansta 14 - 15 yaşında çin gibi bir erkek çocuğu sormuştu bana:

"Bir çocuğunuz doğsa, kulağına önce Çerkez mi, yoksa Türk mü olduğunu fı-sıldarsınız?"

Kızım vardı.

Türk'tü.

Ve doğduğunda kulağına herhangi bir

şey fısıldamamıştım.

Bu yazı niye mi?

Geçen tatilde okuduğum üç güzel ki-tap yüzünden. Üçü de kimliklerle ilgili. Biri Lübnanlı yazar **Amin Maalouf**'tan: **Ölümcül Kimlikler**.

Yapı Kredi Yayınları'ndan çıkan ki-tapta, kökleri İstanbul'a kadar uzanan Lübnanlı yazar, son çeyrek yüzyıldır Fransa'da yaşayıp Fransızca yazdığı için, şimdi kendini neden **hem Lübnanlı hem Fransız** olarak hissettiğini anlatı-yor. Kimliklerin bir arada, kan, kavga dö-vüş nedeni olmadan yaşamalarının mümkün olduğunu söylüyor.

İkinci kitap **Rıfat N. Ball**'den:

"**Bir Türkleştirme Serüveni (1923 - 45)**."

İletişim Yayınları'ndan çıkan kitap, **Cumhuriyet Yıllarında Türkiye Yahu-dilleri**'ni anlatıyor.

Üçüncü kitap ise İngilizce. Büyük ta-rihçi ve Atatürk Ödülü sahibi **Bernard Lewis**'in. İsmi, "The Multiple Identities of The Middle East." Ortadoğu'nun ren-garenk, iç içe geçmiş kimliklerini, yani bizleri anlatıyor.

Bu kitapları okuyunca bir kez daha aynı dilekte bulundum: **Farklı aidiyetle-ri huzur içinde yaşayabilmek...**

İyi pazarlar!

